

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Bagtænd

Udgivet af
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Nr 4.

April 1948

3. Aargang

Indhold:

Aarsfestens Program

★

Dramatiske
Hjemtransporter

★

Bøger om Frihedskampen

★

Leder (Side 57):
Frit Danmark om
Tjekoslovakiet

★

Sagkundskab tilbydes

★

Retsopgøret i Norge

• ★

Interessante Tal

Forsiden:

*Indgangsportalen i Ryvangen
er snart færdig.*

Horsens

Aktieselskabet

Brdr. W. & S. Sørensen

Juvelerer og Guldsmede

Horsens

Arbejdernes Fællesbageri $\frac{1}{2}$

Horsens

Horsens Jernstøberi

Kaminer - Kakkelovne

Aalborg

S. M. Olesen

Herre- og Dameskrædder

Vesterbro 61

Aalborg

Vesterbro 86
Aalborg

Angelo Kjær

*

Stentoft & Petersen

Algade 53 - Aalborg

Tage Overgaard

Moderne Herre- & Drengkonfektion

Bispensgade — Aalborg

THUEN

AALBORG

Skjødt & Mouritsen

Aalborg

ULF

Bolighus

Aalborg

Telefon 6900

C. HOFMAN Optiker og Uhrmager

Bispensgade 11 - Aalborg

Postkonto Nr. 48105 - Telefon 1329

Aarhus

$\frac{1}{2}$ **HANS SCHOURUP**

JYLLANDS STAAL- og MASKINFORRETNING

Aarhus - Tlf. 7500

Leeds Hvervelingeri

Guldsmedgade 30

Aarhus

BERG RADIO

Hovedafd. Guldsmedgade 40

Aarhus

Millgaard & Søn

Ryegade 10 - Aarhus

Hejndorf RADIO

Bruunsbro 15, Aarhus

Salling

MANUFAKTUR en gros en detail

AARHUS

Program

MINDEFESTEN I STATS RADIOFONIENS FESTSAL

LØRDAG DEN 24. APRIL KL. 19,35

✧ Præsentation ved Udsendelsesleder Daniel Prior ✧

1. *Carl Nielsen*: Festmarch af Skuespillet »Moderen«
Radioorkestret
2. Velkomst: **Arkitekt H. Kornbeck**
3. *Sibelius*: Finlandia Tonedigtning
Radioorkestret
4. *Archibald Mac Leish*: Vi døde, husk os!
Skuespiller ved det kgl. Teater
Mogens Wieth
5. Festtalen: **Oberst S. E. Johnstad Møller**
6. *Fini Henriques*: Romance for Violin og Orkester.
Solist: **Wandy Tworek, Radioorkestret**
7. *Arnulf Øverland*: Digte.
Skuespiller ved det kgl. Teater
Ebbe Rode
8. *Niels W. Gade*: Olufs Ballade af »Elverskud«
Kgl. Kammersanger **Henry Skjær**.
Radioorkestret
9. *Lange-Müller*: Forspil til Melodramaet Renaissance.
Radioorkestret
10. *Marcus Lauesen*: 12 Sonetter om Krigen og om os.
Skuespiller ved det kgl. Teater
Mogens Wieth
11. *Carl Nielsen*: Violinkoncert 1. Sats.
Solist: **Wandy Tworek, Radioorkestret**
12. *Joh. Svendsen*: Fest-Polonaise.
Radioorkestret

Radioorkestret under Ledelse af Kapelmester ERIK TUXEN

Tilbage til Livet

Det var en næsten ubeskriveligt lykkelig Dag, da en mægtig Konvoj af hvidmalede Busser fra næsten alle danske Amter rullede ind til Neuengamme Lejren for at afhente de 6083 deporterede Danskere og næsten samme Antal Nordmænd.

Et ganske ufatteligt vanvittigt Kapitel i Menneskehedens Historie havde bragt dem til tyske Koncentrationslejre og Tugthuse og et lykkeligt svensk Initiativ bragte dem ud af det tyske Helvede. Men 531 døde dernede, 10 døde paa Hjemtransporten og i Danmark døde 44 Danske efter Hjemkomsten.

Men det er vist kun ganske faa, der er klare over, at Forarbejdet til denne kæmpemæssige Præstation er ydet af Kontreadmiral Hammerich.

Hammerichs Plan

Allerede i September 1944 satte han sig i Forbindelse med det kgl. norske Socialdepartement i Stockholm og forelagde for dette en færdig udarbejdet Plan for de 6000 danske Fangers Hjemtransport.

Planen er dateret i. 9. 1944 og bygger paa forudgaaende Korrespondance med Minister Ditleff og Kontorchef Juel.

123 Vognledere skal jeg bruge, skriver han, 133 Chauffører, 6 Læger. Hver Vognafdeling skal være selvhjulpen i sproglig og teknisk Henseende. Vognlederne vælges blandt militært Befalingsmandspersonel, og alt Personel uniformeres.

Som Transportvogne anvendes Fiske- og Kødbiler, 120, alle Vogne paamaales Rødekors-Mærker, Gruppe- og Løbenummer. Og saa følger en Tegning med skematisk Opstilling af hele Aktionen.

Planen er grundigt gennemarbejdet i alle Detailjer og den blev da ogsaa godkendt af SHAEFF og det norske Departement.

Pr. Fjernskriver havde man ved flere Lejligheder gennem Politiet indhentet Oplysninger om, hvilke større Biler, der kunde skaffes.

Under Danmarks Besættelse deporteredes ialt 6083 Mænd og Kvinder. De fordeler sig paa følgende Kategorier:

Politiske Fanger	3069
Polititjenestemænd	1981
Grænsendarmer	140
Jøder	472
Ikke politiske Fanger	421
Ialt	6083

En Hjælpetransport starter

Af disse døde 531 dernede, 10 døde under Hjemtransporten og 44 døde efter Hjemkomsten, hvilket vil sige, at det samlede Antal faldne paa denne Front er 585.

Den første Deportation skete den 2. Oktober 1943 og den sidste saa sent som den 13. Marts 1945.

Straks efter den første Deportering gjorde det danske Udenrigsministerium saa kraftige Indsigelser, som det var muligt at foretage. Man krævede, at de Deporterede skulde hjemsendes, at der ikke maatte foretages nye Deportationer, og at Kaarene for de allerede Deporterede skulde mildnes mest muligt, indtil deres Hjemtransport kunde finde Sted.

Der skal i det efterfølgende siges eet og andet om, hvad man opnaaede ad Forhandlingens Vej, og naar man tager de dengang raadende Tilstande i Betragtning, maa det siges, at der blev opnaaet relativt gode Resultater.

Theresienstadt

Efter den rædselsfulde Nat mellem den 1. og 2. Oktober 1943 deporterede tysk Gestapo straks 290 Jøder. I første Halvdel af Oktober Maaned indbragtes til Horserød Lejren ca. 300 Jøder, der var blevet taget under deres Forsøg paa illegalt

at skaffe sig Udrejse til Sverige. En Del blev straks løsladt, da man kunde godtgøre, at de klart faldt udenfor den gennemførte Aktions Rammer, men 180 deporteredes, og ca. 35 udskiltes til nærmere Undersøgelse.

Det lykkedes Udenrigsministeriet at faa 10 af disse løsladt ved Paaavisning af, at de paagældende enten var Halvjøder eller var dækket overfor Aktionen gennem Ægteskab med Ikke-Jøder.

Af de deporterede 472 Jøder, der kom til Theresienstadt, fandt man 30 Tilfælde frem, der kunde betegnes som fejldeporterede. Det lykkedes dog kun at faa fem af disse frigivet. De kom tilbage til Danmark d. 16. Januar 1944.

Men man arbejdede ogsaa med Helheden, altsaa ikke blot med de nævnte Enkelttilfælde. Og man kom her saa langt, at Dr. Werner Best gav Tilsagn om, at naar Frøslevlejren blev opført, vilde de deporterede Danske blive ført hertil fra Tyskland, samt opnaaede samme Herres Løfte om, at der efter den Tid ikke mere skulde finde Deporteringer Sted.

Tyskerne byggede derefter Frøslev-Lejren og de danske Myndigheder drog Omsorg for, at alle nødvendige Materialer blev stillet til Raadighed uden Forsinkelse. Den første Del af

Danske og svenske Vogne ved Friedrichsruhe klar til Indsats

Lejren havde Plads til 600. Det svarede til det Antal, der paa det paa-gældende Tidspunkt var deporteret, inclusive de 100, til hvem der midlertidigt var skaffet Plads i Vestre Fængsel.

Hr. Best en svag Mand

Det danske Fængselsvæsen overtog Forplejningen, og der oprettedes i Padborg et Kontor, der under Ledelse af Baronesse Fritze Wedell-Weddelsborg skulde formidle Hjælp til de Internerede fra de Paarørende.

Den helt store Plan at faa alle deporterede hjemført blev dog ikke gennemført. Dr. Best glemte sit Løfte eller ogsaa var han en svag Mand overfor Gestapo. Men een Ting opnaaedes dog gennem Frøslev-Aktionen, nemlig at standse Deportationerne i Tiden fra April til den 28. Juni, og først den 15. September 1944 fandt en større Deportation Sted.

Efter Forhandlinger i Berlin og København opnaaede Udenrigsministeriet i Slutningen af November 1944 fra det tyske Sikkerhedspolititilsagn om, at ialt ca. 200 af de 1981 den 19. September samme Aar deporterede Polititjenestemænd vilde blive tilbageført til Frøslevlejren. Her skulde der finde en Undersøgelse Sted overfor den enkelte. Og kunde der ikke rejses konkrete Sigtelser for illegal Virksomhed, lovedes de frigivet.

Der var især tænkt paa Frigivelse af:

1. Politifuldmægtige, enkelte Fængselsbetjente, Kontorpersonel o. lign., der ikke, set fra et tysk militært Synspunkt, frembød nogen Fare i Tilfælde af Krigsoperationer.

2. Syge, samt ældre og svagelige Politimænd.

3. Hr. Bovensiepen tilføjede som en Betingelse for, at Tilsagnet kunde opfyldes, at Transportmidlerne maatte stilles til Raadighed fra dansk Side.

Det kan nok være, at der kom Fart i Arbejdet med at udruste Ekspeditionen, og allerede i Løbet af 3 Dage sammensatte og udrustede Arbejds-

De danske Busser

og Socialministeriet under Ledelse af Departementschef Koch og Kontorchef Kirstein og i Samarbejde med Statens civile Luftværn, Sundhedsstyrelsen, De danske Statsbaner og Dansk Røde Kors, en Motorkonvoj, der med Overlæge Juel-Henningsen som Leder afgik fra København den 5. December og vendte tilbage til Frøslev den 10. samme Maaned med 198 Polititjenestemænd.

Man glemte dog ikke de 1783 Politifolk, der stadig var i Tyskland.

Som Svar paa en Protest til Dr. Best, havde denne svaret, at de danske Politifolk ikke var Koncentrationslejr-fanger, men Civilinternerede, og at Interneringen i Buchenwald-Lejren fuldtud muliggjorde Behandling som saadanne. Men det store Antal Dødsfald og Efterretningerne fra de hjemførte 198 talte et andet Sprog. Behandlingen var Stik imod Krigsfangekonventionen af 27. Juli 1929.

Omsider blev da Politifolkene den 19. December 1944 overført til Krigsfangelejrene Mühlberg, Torgau og Oschatz i Sachsen.

Udenrigsministeriet gjorde ogsaa Krav paa, at de deporterede 140 Grænsegendarmere skulde behandles som Krigsfanger, men selv om man fra tysk Side anerkendte Kravets Berettigelse, blev det dog ikke efterkommet.

Under et Besøg af Udenrigsministeriets Tjenestemænd udvirkedes bl. a. at Pakkerne fra Danmark nu kunde køres direkte til de 19 Arbejdslejre.

Desuden opnaaedes det hidtil ukendte, at den danske Læge Dr. med. Thune Andersen fik Tilladelse til at virke som Læge for de Internerede.

Man søgte ogsaa om Tilladelse til Besøg i Koncentrationslejrene Sachsenhausen og Stutthof, men Tilladelserne blev ikke givet, idet Tyskerne henviste til den krigsvigtige Industri, der var knyttet til de to Lejres Fabrikker.

5 nye Transporter

Hjemtransporten af de 198 Politifolk fik en lykkelig Fortsættelse paa ikke færre end 5 efterfølgende.

Den 30. Januar 1944 afgik saaledes 2 Konvojer under Ledelse af Dr. Johs. Holm og Ritmester Zeilau. De hjemførte den 5. Februar ialt 17 Politifolk.

Den 2. Februar 30 syge Grænsegendarmere. Af 26 Ikke-politiske Fanger lykkedes det kun at hjemføre 12, da Resten enten var døde eller befandt sig i Udekommandoer, hvorfra de ikke paa daværende Tidspunkt kunde hentes.

Transport Nr. 4 var en Særtransport, gennem hvilken en enkelt Fange hjembragtes til Frøslevlejren.

Transport Nr. 5 havde til Formaal at hjemføre 27 syge Polititjenestemænd fra Krigsfangelejren til Frøslev, men da Transporten naaede tilbage den 26. Februar under Ledelse af Fuldmægtig Tscherning havde man 42 med.

Transport Nr. 6 hjemførte 31 ikke-politiske Fanger, der alle blev frigivet i Danmark, en enkelt politisk Fange blev interneret i Frøslev-Lejren.

Ogsaa i Berlin blev der arbejdet. Allerede i Begyndelsen af November 1944 lykkedes det den danske Gasandt, Minister O. C. Mohr, at

Den danske Sømandspræst, Pastor Boas, Hamborg kørte en af Lastbilerne. Under et Flyverangreb tændte Vognen mod et Vejtræ

opnaa Udenrigsminister von Ribbentrops Løfte om Hjemsendelse af samtlige danske Politimænd, ikke alle paa een Gang, men i Hold. Noget senere fik Minister Mohr Løfte om, at alle Grænségardmerne vilde blive frigivet. Den 4. Januar 1945 maatte Statssekretæren i det tyske Udenrigsministerium, Baron von Steengracht, imidlertid indrømme overfor Minister Mohr, at von Ribbentrop paa Grund af Sikkerhedspolitiets Modstand ikke var i Stand til at opfylde sine Tilsagn. Det var navnlig den tiltagende Sabotage i Danmark, der var Grund til Sikkerhedspolitiets Modstand.

Den 6. Marts havde Minister Mohr derefter en 3 Timers Drøftelse med Chefen for det tyske Sikkerhedspoliti, Obergruppenführer Dr. Kaltenbrunner. Under et nyt Møde den 8. Marts opnaaede Minister Mohr følgende Tilsagn:

»Politische Mörder«

1. Frigivelse af alle danske politiske Fanger i Tyskland, medmindre de faldt ind under eet af følgende 4 Punkter, som Tyskerne opstillede:

- a. aktive Medlemmer af Sabotage- eller Partisangrupper.
 - b. Spioner.
 - c. „politiske Mörder“.
 - d. kommunistiske Partifunktionærer.
- Kaltenbrunner lovede hurtig Handling.

Deporterede, som Sikkerhedspoliet ikke af egen Drift indstillede til Tilbageførelse, men som man fra dansk Side mente faldt ind under de 4 Kategorier, kunde gøres til Genstand for Drøftelse mellem Repræsentanter for Udenrigsministeriet og Sikkerhedspoliet i København. Hvis Enighed ikke kunde opnaas, kunde Sagerne forelægges Kaltenbrunner og Minister Mohr til fornyet Drøftelse. Ministeren gjorde senere under en Samtale den 19. Marts 1945 med Statssekretæren og Understatssekretæren opmærksom paa, at han ikke kunde indse, hvorledes han og Kaltenbrunner skulde kunne blive enige om de Sager, der maatte blive „appelleret“ til dem, da Ministeren som dansk Gesandt ikke godt kunde erklære sig indforstaaet med, at nogen dansk Statsborger blev siddende i tysk Koncentrationslejr, saa meget mere som Deportationerne var ganske folkeretsstridige. De to Herrer svarede, at Ministeren og Kaltenbrunner „vilde blive enige“, idet Kaltenbrunner „ikke var indstillet paa at sige Nej“. De bad Ministeren betragte denne Oplysning som fortrolig og ønskede ikke at give nærmere Forklaring. Men

Tyskerne var nu saa optaget af helt andre Ting — der var jo baade Sammenbruddet ved Fronterne, og der var Bombardementet paa Shellhuset, hvorved deres Arkiv led alvorlig Skade. Derfor udarbejdede det danske Udenrigsministerium en Fortegnelse over 199, der klart faldt udenfor de 4 Kategorier, men kun 58 af disse anerkendtes af Tyskerne som berettigede til Hjemtransport, og først den 18. April blev Ordren om disses Hjemtransport afgivet til Neuengamme-Lejren.

2. For det andet opnaaede Minister Mohr Adgang til sammen med Hr. Frantz Hvass at besøge den skandinaviske Samlingslejr der nu paa svensk Initiativ var blevet oprettet i Neuengamme.

3. For det tredie fik Minister Mohr Tilsagn om ny Ledelse eller i hvert Fald nye Instrukser til Lejrledelsen i Neuengamme.

4. Tilladelse til at sende danske Læger til Neuengamme.

5. Frigivelse af 74 Grænségardmer. Disse hjemførtes sammen med 30 ikke-politiske Fanger.

6. Overførelse til Frøslev af 75 Politimænd og 22 ikke-politiske Fanger.

7. Omgaaende Hjemførelse af 32 syge Politimænd fra Krigsfangelejrene — Tallet blev forhøjet til 65.

8. Tilsagn om Hjemførelse af Politifolkene, først 1000, derefter Resten. Samtlige danske og norske Fanger var nu af svensk Røde Kors' Konvojer blevet samlet i Neuengamme.

Befrielse pr. Telefon

Klokken 23 om Aftenen den 19. April 1945 modtog Overlæge Juel-Henningsen, Kontorchef Kirstein og Fuldmægtig Tscherning i Padborg Besked om, at samtlige danske og

norske Fanger i Neuengamme-Lejren var frigivet af Himmler til Internering i Sverige til Krigens Afslutning.

Hermed indtraadte en Situation, som man hverken før eller siden har oplevet indenfor dansk Civilforvaltning, nemlig at Socialministeriet øjeblikkelig blev Diktator for hele Trafikvæsenet, inklusive Benzín, Generatorbrænde og Kul.

Vognene blev omgaaende gjort klar, og Klokken 5 næste Morgen paabegyndtes Udklareringen fra Grænsestationen i Kobbermølle. Det var ikke muligt at køre straks om Natten, da Kolonnernes Nationalitetsmærker ikke kunde ses af de lavtgaaende Flyvemaskiner, der til Stædighed bestrøg Landevejene.

Kl. 9 afgik den sidste Kolonne, og da var der ialt afsendt 92 danske Omnibusser med Passagerplads til 2300 Personer og 3 Fiskebiler med Generatorbrænde til Gen-Gas Vognene. Desuden 5 Fiskebiler som Reservevogne.

I Løbet af 20. og 21. April overførtes herefter 4255 Danske og Nordmænd til Frøslev Lejren og Møgelkær ved Horsens, hvorefter de videreførtes til Sverige.

Den 18. April blev 6 Medlemmer af det danske Hjelpekorps saaret under Angreb af Dybdeflyvere og 19 danske Motorkøretøjer blev beskadiget.

Natten mellem den 21. og 22 blev en dansk Konvoj beskydt ved Bad Segeberg. 2 Internerede dræbtes og 9 Personer saaredes, deraf flere alvorligt.

Efter dette dramatiske Kapitel i dansk-norsk-svensk Historie fortsattes det dansk-svenske Samarbejde med Transporten af de mange franske, belgiske og polske Kvinder, som blev reddet fra Ravensbrück.

Johs. Fosmark

Kvinder fra Ravensbrück faar det første Maaltid ved Krusaa Mejeri

BØGER OM FRIHEDSKAMPEN

Der var forholdsvis mange Bøger med fra Modstandskampen i Forlagenes Nedsættelser.

— Betyder det, at Interessen for Modstandskampen, bogmæssigt set, er ebbet ud? spørger vi Boghandlerforeningens Formand, Boghandler Barkholt, Kolding.

— Der er stadig megen Interesse for Bøgerne om Danmarks Frihedskamp, men dette, at man har maatte sende relativt mange Bøger ud i Nedsættelsen viser blot, at en Del af Interessen var tidsbestemt.

Vi fik jo ogsaa en Overgang voldsomt mange Bøger om Modstandsbevægelsen, der var meget godt og meget daarligt. Ja, ogsaa en Del om Kampen mod Nazismen i en Del andre besatte Lande end vort eget.

— Hvem er det, der køber Bøgerne om Frihedskampen?

— Væsentlig de samme Mennesker hele Tiden.

— De køber til sig selv, og de bruger disse Bøger som Gavebøger til Venner og Bekendte.

— Hvilke Bøger er det, der sælges i Øjeblikket?

— Der er f. Eks. Holcks Bog, „De røde Enge” og Chr. Ulrich Hansens Breve. De er jo sammen med „Kim” blevet næsten klassiske.

Jeg sendte til en god Ven her i Skandinavien Bogen „Kim”. Han skrev kort efter til mig, at Bogen var indlemmet i hans Række af de allerbedste Bøger.

— Tror De, vi er færdige med Bøgerne om Modstandsbevægelsen?

— Absolut Nej. Kampen var saa omfattende og gik saa dybt, at der

næppe i de kommende Aar vil kunne skrives Bøger, som undlader paa den ene eller den anden Maade at behandle Emnet.

— Køber Landssvigerne og Værnemagerne Bøgerne om Modstandskampen?

— De gaar langt udenom, men de griber begærligt efter Bøger fra Scavenius' og lignende Forfatteres Haand

De studerer med Iver Bøger, der kan give dem Stof til at forsvare deres Handlemaade eller Balancekunst, eller hvad man vil kalde det. Servus.

Læreren skriver om sin Elev

I Kommission hos Boghandler Rabøl Jørgensen, Farsø, har Førstelærer Alfred Saabye udgivet et Hefte under Titlen „Himmerlands Søn”, en Skildring af Chr. U. Hansens Liv.

Saabye har som Skildrer af Chr. U. Hansen det store Fortrin, at han har haft ham som Elev i Skolen fra han sad paa Skolebænken i første Klasse, indtil han kom paa Realskolen i Aalestrup for derfra at fortsætte i Gymnasieklasserne i Viborg.

Paa Fædrengaarden fortalte Bedstefaderen Bibelhistorie for Christian. Levende og interessant skildrede han de bibelske Skikkelser for Drengen, der i Sjælens Dybde fik saadet det Frø, som siden skulde vokse og blomstre ud i et Sind, rigt og skønt.

Men her var ogsaa Ingemanns Romaner samt Saxos Danmarks Krønike.

Christian lærte at kende Absalon

og Niels Ebbeson. Han lærte, hvad det er at have et Fædreland. Han lærte at højagte Historiens stouste Skikkelser. Han lærte at elske Folk og Land.

Saabye skildrer interessant Christians Spejdertid, Ferierne, hans Deltagelse i Frihedskampen med at organisere Modstandsgrupper, hans Ophold i Fængslet og slutter med en Beretning om Chr. U. Hansen for Krigsretten.

Der er flere gode Billeder, bl. a. fra Ryvangen.

En Bog om 29. August

„Sorte Nordlys” af Hans Bjerregaard, fortæller om en Fabriksejer, der er Størværnemager i en lille dansk By, eet eller andet Sted i Danmark omkring den 29. August 1943.

Handlingen afspejler Forholdene, som de formede sig i det ganske Land, naar een af de saakaldte Samfundets Støtter, af Pengegridskhed — men for Landets Skyld — ikke mente at kunne afslaa at levere visse Maskindele til Fjenden. Han støtter sig meget til Regeringens stadige Opraab om Ro og Orden og Forbud mod Sabotage.

Skønt han nødig ser Tyskerne her i Landet, beroliger han dog sin Samvittighed med, at de dog er Bolværket mod Øst. Højdepunktet er Skildringen om Fabriksejeren Ryhauges Jubilæumsfest, som Frihedskæmpere fejrer ved at sprænge Fabrikken i Luften.

Bogen belyser skarpt og alsidigt Situationen her i Landet den Gang.

En norsk Røst om Ravensbrück

Igen har en norsk Kvinde, Fru Kirsten Brunvoll, givet et vægtigt Vidnesbyrd om Forholdene i tyske Koncentrationslejre, hvor hun og hendes Mand og ældste Søn tilbragte mere end 2 Aar. Bogen er fængslende fra først til sidst — en rystende Beretning om Kvindens Lidelser i Tysklands mest berygtede Lejre: Ravensbrück, Lublin og Auschwitz. Nøgternt og stilfærdigt beskrives hele dette forfærdende Sceneri i Helvedes Forgaard. Læseren føres ind i Gaskammeret, hvor man oplever de ulykkelige Ofres Dødsangst: Kommer der Gas eller er det Vand? Man føres til Krematorierne, Ligfabrikken, som Dag og Nat udspyr Flamme og sender en kvælende Os ned over Lejren. Man færdes mellem Dynger af Lig eller endnu mere forfærdende mellem Ligdynger, hvori der ligger stakkels forpinte og udmattede Mennesker, som endnu lever. Man oplever den Fornedelse, som Tyskerne paa enhver tænkelig Maade udsætter deres Fanger for, og som for de fleste har været værre end mange andre Lidelser. Hvilken Nedværdigelse for disse stakkels Kvinder at staa opstillet nøgne foran en Samling brutale SS-Mænd til Udvalg: Transport eller Gaskammer.

Men — spørger man maaske — hvorfor skal vi nu

igen læse en Bog som denne, vi har læst saa meget af den Slags, og mange af os kender det kun altfor godt af Selvoplevelse. Har saadanne Bøger stadig noget at sige os? Ja, det har de. Naar en russisk Kvinde i Bogen siger: „Bare jeg kunne komme hjem, se landet mitt og hjemmet mitt, se barna mine og holde den mindste i arme mine enda en gang, så skal jeg dø uten å klage”, eller naar Forfatterinden, en Nat, hun ligger vaagen paa Revieret, hører en fortvivlet Stemme, som skærer gennem Blokken: „Aa — jeg kan ikke tenke mer. Jeg kan ikke tenke. Og hjemme venter de smaa barna mine på Mor”. Saa har disse Ord ogsaa Bud til os. Saa er det en Røst og en Anklage mod os. Hver eneste af os har sin Del af Skylden for disse umenneskelige Lidelser. Eller for at sige det med Forfatterindens Slutningsord: „Kan noe gjøres for å hindre et nytt ragnarokk? Vi er alle sammen medansvarlige. Vi er ansvarlige for hver tanke, vi tænker, hvert ord, vi uttaler, hver handling, vi foretar, for den atmosfære og det miljø, vi skaper. Det vil før eller senere bli afgjørende for oss selv eller våre etterkommere. Det er opp til oss selv, hver enkelt af os, om vi vil skape en god eller slet verden.

Helge Pedersen.

Partisan-Dagbog

P. K. Ignatov: En Kosak-Partisans Dagbog. Paa Dansk ved Anna Bohr. 13,50 (Gyldendal).

„En Kosak-Partisans Dagbog" skildrer i et enkelt, roligt og kraftfuldt Sprog de russiske Partisaners Kamp mod de tyske Besættelsestropper. Forfatteren, der er Rektor for den tekniske Højskole i Krasnodar, dannede i Foraaret 1942 en Partisangruppe, mest bestaaende af Ingeniører og Videnskabsmænd fra Højskolen og Fabrikkerne i Krasnodar. Med disse Folk drog han op i Bjergene, og man hører om deres dristige Sabotage mod tyske Jernbaner, og Mineringer af Broerne og om mange mange andre spændende Tildragelser, indtil henimod Slutningen af Bogen Russerne atter begynder den Offensiv, der ender med Krasnodars Tilbageerobring og Tyskernes Fordrivelse.

Den fængslende Skildring virker autentisk og nøgtern, og man mærker Forfatterens store Fædrelandskærlighed.

Kammeratskabsstævne

Traditionen tro indbyder Sachsenhausenkammeraterne til en aarlig Sammenkomst.

I Aar er den henlagt til Aalborg By, St. Bededag, den 23. April.

Man samles i „Kilden's Selskabslokaler til Spisning, der begynder Kl. 18 prc.

De enkelte Fangekammerater har fra Aalborg-Komiteen personligt modtaget en Indbydelse, men skulde der være nogen, der endnu paa Grund af Adresseændring ikke har modtaget Indbydelsen, kan det tilføjes, at man maaske endnu kan naa at komme med, hvis man med det samme skriver til Komiteens Formand, Ernst Larsen, Mariendalsvej 3, Vejgaard.

Skive

BØRGE HANSEN
OST en GROS
SKIVE

Randers

Randers Kul-Kompagni
Aktieselskab

Læserrøst om Folkedemokrati

I Pigtraads Martsnummer under „Dagens Debat" har man opstillet Spørgsmaalet „Hvad er Folkedemokrati? og det besvares med en daarlig Vittighed hentet fra „Dagsavisen" samt et Citat af Arne Sørensen fra „Morgenbladet" m.v., altsammen Ting ensidig vendt mod Kommunisterne og Østeuropa. Da Pigtraad skal være upolitisk eller tværpolitisk er en saadan Fremstilling absolut forkert og skal politiske Begivenheder eller Partier belyses i Bladet, bør det ske med nøgne Kendsgerninger og jeg vil derfor gerne stille Pigtraad følgende Spørgsmaal:

Gik de 12 Ministre i Tjekoslovakiet eller blev de afsat?

Hvormange Ministre i den ny Regering er Kommuniste, og hvormange tilhører andre Partier?

Har den ny Regering parlamentarisk Flertal og hvor stort?

Og til Arne Sørensen kan svares, at vi ikke støtter noget Land, men er Tilhængere af Socialismen, og da Sovjetunionen har indført det socialistiske System følger vi selvfølgelig Udviklingen der med stor Interesse og drager Sammenligning med den kapitalistiske Verden. Arne Sørensen gør nøjagtig det samme. Forskel-len er bare den, at Kommunisterne ikke derfor kalder ham Landsforræder. Retsforbundets Grundskyldside er f. Eks. af amerikansk Oprindelse, men da den ikke praktiseres i noget Land, de kan henvise til, er de saa heldig stillet at blive fri for Betegnelsen „5. Kolonne".

Det beskæmmende for os, der tilhører L.B.P.F. og forresten alle andre er, at hele Tjekoslovakihysteriet endte med en afgjort Sejr for Rustningsindustrien, der nu vil gaa foran den civile Genrejsning, samtidig er Vesteuropa gaaet ind for at være

USA-Slagmark om der virkelig skulde komme en Krig.

Med kammeratlig Hilsen
Johs. P. Jensen, Esbjerg.

De omtalte Citater var Udtalelser af et norsk Dagblad, Arne Sørensens Mening som Modstandsmand, nogle Studenteresolutioner og Kommunisten Alvilda Larsens aabenhjertige Partibedømmelse af Situationen.

Hvad kan man egentlig med Rime-lighed forlange mere af et Blad, der ikke er partipolitisk!

En Landssviger der er utilfreds med „Pigtraad"

Telefonen ringer.

— Det er Erik Hansen. Jeg er meget utilfreds med de to Billedsider fra Oradour. Det passer jo ikke. Hvorfor skal saadan noget i Bladet?

— Oradour er en Kendsgerning.

— Der er maaske nok sket saadan noget....

— Nej ikke maaske. Oradour er en historisk dokumenteret Kendsgerning. Min Tanke med at bringe Oradour-Serien har været at vise, at der var andre Byer, der led samme Skæbne som Lidice.

Hvor har du forresten siddet?

— Jeg har ikke siddet dengang. Jeg er Landssviger....

— Naa ja, man kan jo sidde paa forskellige Tidspunkter. Men De synes altsaa, at De vil forsvare Tyskernes Bedrift i Oradour.

— Der er sket noget nede i Afrika....

— Ja, men det kan De jo skrive om. Jeg skriver om det, jeg kender, og som jeg synes andre ogsaa bør kende.

— Men der er saa meget, jeg er utilfreds med i Pigtraad.

— Hvordan faar De i det hele taget Bladet?

— Jeg faar det ikke. Det er een, jeg kender, der faar det. Hos ham har jeg set April-Nummeret. Men nu skriver jeg til Dem.

Ja — og saa venter jeg altsaa paa Brev. Servus.

Nykøbing F.

I. B. Bruun & Søn A/S
Nykøbing F.

Odense

Fyns Stiftsbogtrykkeri
og Reproduktionsanstalt
ODENSE

Pigtraad

Organ for
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND OG
LANDSFORENINGEN AF
BESÆTTELSESTIDENS
POLITISKE FANGER

Redaktør:
Johs. Fosmark, Slagelsegade 9. 2., Øbro 8537.

Forretningsfører:
H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137 Charl., Ord. 5075.

Tryk:
Hak Jørgensen, Sturlasgade 14, Kbhvn. 5.

„Frit Danmark“ og Tjekoslovakiet

Paa sit sidste Møde i Odense udtalte Hovedbestyrelsen for »Frit Danmark«:

„I Overensstemmelse med de Idealer, „Frit Danmark“ kæmpede for under Krigen, og i Tilslutning til „Frit Danmark“'s Program, der for det første skarpt vender sig mod en aaben eller skjult Knægtelse af Ytringsfriheden, for det andet kræver Sikring af Borgernes personlige Frihedsrettigheder, herunder Retten til aaben Kritik, og for det tredje fremhæver Betydningen af Delta-gelse i det internationale Samarbejde for de demokratiske Ideer, vi hævder for vort eget Land, ønsker „Frit Danmark“'s Hovedledelse at protestere mod den Knægtelse af Ytringsfriheden, den Undertrykkelse af de personlige Frihedsrettigheder og den Krænkelser af de grundlæggende politiske Frihedsprinciper, der efter Krigen har præget Udviklingen i en Række Lande, senest i Tjekoslovakiet.

Ud fra vor Overbevisning om, at det nu mere end nogen Sinde er paakrævet at værne de Ideer, der laa til Grund for Frihedskampen i Besættelsesaarene, opfordrer vi til Sammenhold om „Frit Danmark“'s Organisation og Blade for paa Grundlag af saglige Oplysninger og en fri og anstændig Debat om Tidens Problemer mellem de Krese, der bekender sig til dansk Demokrati, at styrke dette og vor nationale Uafhængighed. Vi advarer mod alle Tendenser til at benytte national Mistæneliggørelse i Partiernes indbyrdes politiske Kamp. Tilskyndet af den udenrigske Udvikling ønsker vi at gentage „Frit Danmark“'s Krav om, at Hjemmeværnene snarest lovfæstes som en væsentlig Bestanddel af vort Forsvar“.

Efter hvad Politikens Korrespondent erfarer, havde Diskussionen paa Mødet til Tider en skarp Karakter, og Resolutionen blev ikke vedtaget enstemmigt. Af de 18 tilstedeværende Hovedbestyrelsesmedlemmer stemte de 13 for og een imod Resolutionen, og tre undlod at stemme.

Sagkundskab tilbydes

Landsforeningen har tilbudt Fængselsvæsenet en Haandsrækning gennem følgende Brev til Fængselsdirektoratet.

„Landsforeningen af Besættelsestidens politiske Fanger ønsker paa given Foranledning at meddele Fængselsdirektoratet, at vi gerne stiller den Viden, vi og vore Medlemmer maatte være i Besiddelse af, til Disposition for Direktoratet til Brug ved Fængselsvæsenets nuværende Arbejde med Fængselsreformer, idet vi henviser til, at et stort Antal af vore Medlemmer — Folk fra alle Samfundslag, som ellers ikke havde Mulighed for at stifte nærmere Bekendtskab med Fængselsvæsenet — netop under Besættelsen lærte dette at kende.

Under hvilke Former en saadan Bistand fra vor Side kan praktiseres, henskyder vi naturligvis til Fængselsmyndighedernes Afgørelse“.

Svar paa Hvidbogens Spørgeskema i Dag

Af de ca. 1000 Spørgeskemaer, der foreløbig er udsendt, har Sekretariatet pr. 1. April kun modtaget 83 tilbage i besvaret Stand.

Vi er jo alle enige om, at Hvidbogen skal laves.

Men en Betingelse for, at den kan tale med Vægt er, at den er udarbejdet paa Grundlag af et meget stort Materiale.

Tag derfor i Dag Spørgeskemaet frem af Kuverten, svar paa alle Spørgsmaalene og send Skemaet af Sted.

Er du ikke vant til at føre Pennen, saa faa en Kammerat til at skrive de Oplysninger ned, du ligger inde med.

Men gør Alvor af det nu.

Adressen er: Landsforeningens Sekretariat, Dr. Tværgade 7, K.

Modstandsfolkernes Sydslesvigbevægelse Øst for Store-Bælt

har opstillet følgende Arbejdsprogram:

1. Sydslesvigs øjeblikkelige Adskillelse fra Tyskland.
2. Flygtningene fjernes og fratages indtil dette sker Retten til at være medbestemmende i sydslesvigské
3. Ret for den hjemmehørende Befolkning til senere at stemme om sit statsretslige Tilhørsforhold.

Man regner med Tilslutning fra alle illegale Grupper fra Besættelsestiden.

I Jylland er der dannet en lignende Sammenslutning under Ledelse af Tolstrup.

Girokort udsendt

Kammeraternes Hjælpefond udsender i April Maa-ned Girokort til Indbetaling af Kontingentet for 1948.

Vi meddeler dette, for at man kan være forberedt, saa man tager godt imod Indbetalingskortet.

Vordingborg

A/S O. Sørensen & Sønner
Skotøjsfabriker

Ørslev pr. Vordingborg & Vordingborg

Vejle

Aktieselskabet
De danske Bomuldsspinderier
Vejle — Valby

Svendborg

Svendborg litografiske Trykkerier
Stentrykkeri og Æskefabrik
Telefon 1815

Til

Kammeraternes Hjælpefond's

AARSFEST

i Statsradiofoniens Koncertsal

Lørdag den 24. April Kl. 19.35

kan Kammeraterne forlods
sikre sig Billet ved at
skrive til Kontoret

Ordrup Jagtvej 175, Charl.

Billetpriserne er 4, 6 og 8 Kroner
Syge og Efterladte kan for hver Familie faa
2 Billetter gratis.

Efter den 19. April frigives Billetsalget,
der sker gennem BT-Centralen.

løvrigt henvises til den udførlige Rede-
gørelse i Marts Nummeret og til Pro-
grammet i dette Nummer Side 51.

Esbjerg

Vognmand Erik Bang
Skolegade 71 - Esbjerg

Esbjerg ny Andelsmejeri
Nygaardsvej 37

J. ANDERSKOUV
Civilingeniør
Esbjerg

H. Thomsen Petersen
Vognmands-og Brændselsforretning Borgergade 71 Esbjerg
Tlf. 326 - Grundl. 1901

Tobiesens Papirhandel
Kongensgade 47, Esbjerg

A/S **DANEXIM**
Internationale Transporter
Esbjerg

ESBJERG BANK ^{A/S}
ESBJERG

Esbjerg Salatfabrik
Esbjerg

J. Lauritzens Kulforretning ^{A/S}
Kirkegade 1 - Esbjerg

Pakkerne reddede Tusinder fra Sultedøden

I sin Artikel i Pigtraads Marts Nr., under Overskriften: Pakkerne reddede Tusinder fra Sultedøden — har Johs. Fosmark givet et Overblik over det store Hjælpearbejde med at faa sendt Rødekorspakker til os i Koncentrationslejrene.

Det var godt, det, der skete, og uden disse Pakker havde vor Dødsprocent været forfærdende stor.

Men det tjener ikke nogen sund tværpolitisk Historiskrivning at tilsløre de reelle Forhold under Besættelsen og i dette Tilfælde den Kendsgerning: At kyniske Afslag om Hjælp til de Deporterede skal forties, og dermed den overvejende Del af det officielle Danmarks Standpunkt til Modstandsbevægelsen og dens Ofre, i Begyndelsen af Besættelsen.

Historiskrivning bør dog holde sig til Fakta, hvis man skulde lære og have Nytte af saadan, (ogsaa til Sammenligning af Dagens Politik!) og det var ikke, i Begyndelsen, et enigt Folk, som Johs. Fosmark skriver, at det var, over for Hjælpearbejdet.

Det vil huskes, at det officielle Danmark overvejende var passivt (ønskede ikke norske Tilstande!) eller fjendtligt indstillet over for Modstandsbevægelsen, og dette farvede ogsaa af paa Svarene til de første Krav om Hjælp til Modstandsbevægelsens Ofre.

Fosmark ser Sagerne og Personerne i et andet Skær. Lad os se paa, hvordan Tingene reelt laa.

En Maaned før den første Gruppetransport til Tyskland foregik, udsendtes den 2. September 1943 det bekendte Cirkulære fra Alsing Andersen til Hovedbestyrelsen for Socialdemokratiet m. fl. om Modstandsbevægelsen, som i dette Cirkulære udlægges som værende Chauvinist- og Kommunistkredse. Heri tages desuden skarpt Afstand fra Modstandsbevægelsens Arbejde.

Nøjedes man nu med dette officielle Standpunkt, der blev taget her og paa anden Maade, i de forskellige Spørgsmaal vedrørende Synet paa Frihedsbevægelsen, og en Hjælp til Ofrene?

Fosmark ved det ikke eller husker ikke, at store Dele af Statsadministrationen var indstillet i samme Aand som dette Cirkulære giver Udtryk for og ogsaa i Forbindelse med Røde Kors Pakkernes Afsendelse.

Men dem, som gjorde det første Arbejde for at faa Pakkeforsendelserne igang, kan fortælle om det.

Initiativet til Rødekorspakker til de danske KZ Fanger, var ikke, som

Fosmark skriver, fremgaaet af en enkelt Krigsfangepakkeforsendelse, men derimod saaledes: Nogle af de i 1943 Deporteredees Hustruer gik øjeblikkeligt efter Deportationen den 2. Oktober til Tyskerne i Dagmarhus for at søge Oplysninger og bl. a. forespørge om Tilladelse til at sende Madvarer til Stutthof. Tilladelsen blev givet. Derefter henvendte de sig i Røde Kors og anmodede den daværende Direktør der om at lade forsende de tilladte Madvarer. Men her var intet Haab! Han meddelte, at Hjælp var umulig, da det drejede sig om 150 Kommuniste. (Kommunist, vi! det huskes, var Tyskernes Yndlingsord for Besættelsestidens Medlemmer af Frihedskampen —!) Røde Kors tog sig kun af „almindelige“ Krigsfanger, og ikke af politiske Fanger.

Det Svar lyder utroligt idag, men falder sammen med den overvejende Del af det daværende officielle Danmarks Syn paa Modstanderne af Nazisterne.

Ogsaa en Ansøgning til Varedirektoratet, om at maatte sende Pakker, der havde Indhold med ernæringsmæssig Værdi, blev afslaaet. Saa dannede disse Paarørende og Hustruer Stutthofkomiteen, og denne Komite henvendte sig til Udenrigsministeriet.

Fra dette Tidspunkt, og ikke før, eller af sig selv, satte Myndighederne sig igang med at sende Levnedsmiddelpakker til internerede politiske Fanger.

Det var det menige Folk, der krævede Bruddet med Tyskerne. Det var ogsaa det menige Folk, der krævede Røde Kors Pakkerne afsendt til Nazismens Ofre — og først derefter skete den store humanitære Indsats, som blev Danmark til saa stor Ære.

Vor Landsforenings Maal er bl. a. at kæmpe for, at der bliver Respekt for de umiddelbare Menneskerettigheder. Ved at analysere Besættelsestidens Historie vil det støtte dette Formaal, ogsaa tværpolitisk, hvis Begivenhederne ikke udviskes og sort bliver gjort til hvidt — eller omvendt!

René Høgstedt.

Nogle Bemærkninger

Jeg forstaaer Høgstedts Indlæg saadan, at han synes ikke, at Sol og Vind er delt lige i Omtalen af det Hjælpearbejde, der er udført af vore Landsmænd, mens vi sad i tysk Fangenskab.

For at faa den rigtige Placering af den omtalte Artikel frem, vil jeg gerne gøre opmærksom paa, at selve Tanken med at faa en Redegørelse

frem om Hjælpearbejdet til danske Koncentrationslejr-fanger er en Tanke, jeg har arbejdet med i lang Tid. Vi har drøftet den flere Gange ved Møderne i Redaktionsudvalget og der var her Enighed om, at der vist kun fandtes een Mand, der vidste Besked med alt dette, og som paa Grund af hele sin Indstilling var i Stand til at give en virkelig nøgtern Fremstilling af hele Forholdet.

Det var Fuldmægtig i Socialministeriet Finn Nielsen.

Jeg forsøgte først at faa ham til at skrive om det, men forgæves.

Saa foreslog jeg et Interview, men det kunde han heller ikke gaa med til. Han er en meget beskeden Mand.

Enden paa Forhandlingerne blev, at jeg fik et større Materiale stillet til Raadighed fra Ministeriet og min Fremstilling er godkendt som saglig rigtig.

Forsaavidt skulde der ikke være mere at sige om denne Sag.

Noget andet er, at der er en Masse Detaljer, som jeg ikke fik med, men de Folk, som kender disse, er meget velkommen til at redegøre for disse i kommende Numre af Pigtraad, idet alle Forhold angaaende det enestaaende Hjælpearbejde er af almen Interesse for alle Koncentrationslejr-fanger.

Det kan i denne Forbindelse nævnes, at Fru Høgsted har udfoldet et beundringsværdigt Initiativ for at faa en Pakkeforsendelse i Stand.

Henvendelserne i Røde Kors mødte ikke megen Forstaaelse paa Grund af den daværende Chefs ejendommelige politiske Indstilling.

Men i Udenrigsministeriet og i Socialministeriet er Hustruernes Henvendelser altid blevet behandlet med den største Sympati og Imødekommenhed.

Mens Fangerne fra de fleste Leire kun havde Mulighed for i Brevene at fortælle, at de var sunde og raske og havde det godt, viste det sig, at Censuren i Stutthoflejren tolererede, at man oplyste, at man savnede Støvler, Kamme, Lusepulver, Barbergrej osv., og her har Høgstedts Informationer i hans Breve været af gavnlig Virkning, idet man herhjemme hele Tiden var interesseret i at faa at vide, hvad Fangerne trængte til, og især hvad de trængte mest til.

Den første Komite, der dannedes af Hustruer, var Stutthofkomiteen, senere fulgte bl. a. Sachenhausenkomiteen og Neuengammekomiteen.

Ved stadig Kontakt med Ministeriet opnaedes Klarhed over, om Pakkerne kom frem, hvordan de kom

frem og hvad man ønskede Indholdet suppleret med

Havde Kvindekomiteerne ikke mødt den Forstaaelse, de mødte i Ministeriet, var det hele jo dog ikke lykkedes.

Alt dette rokker dog ikke ved den Kendsgerning, at Ministeriets Hjæl-

pearbejde begyndte i 1942. Altsaa længe før Stutthofkomiteen traadte sammen.

Det er muligt, at Oplysningen er ny for Høgsted, men derfor er den dog lige rigtig.

Pakkeforsendelserne var et Statsforetagende og dermed var hele Be-

folkningen med til at yde den — og det kan da kun glæde os.

Og kan der i Fremtiden skabes lignende Kontakter mellem Private og Statsinstitutionerne, som der blev skabt under Hjælpearbejdets Udførelse, har vi faaet noget af det helt rigtige frem. Johs. Fosmark.

Aarhus

K. T. Damgaard-Jensen

Rosenkrantzgade 12 - AARHUS - Telefon 4746

RADIO-Hjørnet

MOLSGADE 1 - AARHUS - TELEFON 10467

V. des Blomster

Banegaardsplads 5, Tlf. 1039

LUNO Møbler

Volden 6 - Aarhus

Aarhus ny Farveri og Renseri

Hansen & Kærgaard

Mejlgade 37 - Tlf. 7850

P. D. Buch + Aarhus

STEMPELFABRIK & GRAVØR-ANSTALT

RYESGADE 12 + TLF. 647-2745

Jørgen Clausen

Konfektion og Kjoler

Store Torv 7 - Aarhus

Møbelkunst

ØSTERGADE 3 . AARHUS

P. SØLTOFT

SKRÆDERI

NØRREGADE 55 - TLF. 6139 - AARHUS

H. M. Bjerrum

Sdr. Allé 5 - Aarhus

Chr. M. Andersen

Polsterværksted

Rosengade 34, Aarhus

Inghardt Madsen

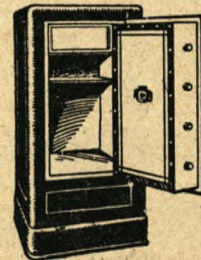
Radioforhandler

Sdr. Alle 6 - Aarhus

Mimosa

Foto- og Kino-Magasin

Aarhus . Store Torv 5 . Tlf. 411

M. H. Jæger

Mejlgade 48

Aarhus

Klein

PAA CLEMENSBRØ
AARHUS

Landsforeningens Idé

Vi, der under Besættelsen sad i Fængsel eller i Koncentrationslejr, maa erkende et Fællesskab, som andre næppe kan forstaa.

Det er ikke en „Kan du huske“-Samhørighed, hvor vi i tilbageskuende Fryd mindes Begivenheder fra vor fælles Mørketid; vi er ikke Soldaterkammerater, der har Lyst til at hygge os i fælles Minder, af den simple Grund, at kun faa af os ønsker at huske alt det, vi ikke kan glemme.

Men hvorfor saa slutte sig sammen? Hvorfor ikke søge at glemme i Fred og Ro, hver for sig? Fordi vi behøver hinanden til at opfylde de Forpligtelser, vi paadrog os i det nazistiske Fangenskab. Skæbnen har indkaldt os til en livsvarig Værnepligt: de Oplevelser, vi har haft, den Viden, vi har faaet, tvinger os til Krig i forreste Linie mod alle Kræfter, der rummer Spiren til det, vi ved er ondt. Andre kan unddrage sig Kampen af Dumhed, af Uvidenhed, vi har ikke den Undskyldning, vort Ansvar over for Udviklingen er blevet vort eget Væsens Skygge.

Jamen mange af os er for trætte til at løfte Ansvaret, og mange har gennemgaaet nok til, at de har Lov til at være trætte. Og dog maa de ikke give op, for i vores Opgivelse ligger Kimen til Fjendens Sejr. Nordahl Grieg forudsaa det, da han skrev:

„Bliv fremfor alt ikke trætte som mennesket blir efter kriger...“

Landsforeningen af Besættelsestidens politiske Fanger har som sin nærmest og mest konkrete Opgave at opfylde en Række haandgribelige Pligter over for vore døde Kammerater og deres efterladte. Men det er ikke nok at staa Vagt om de døde — vor Værnepligt rækker længe: den omfatter Opretholdelsen af Besættelsestidens tværpolitiske Fællesskab, Overvindelsen af partipolitiske Rumlerier til Gavn for Fremskridtet, Aktivitet for Demokrati i vort eget Land og Støtte til Kammeraterne i de andre Lande, der vil det samme som vi: Kamp mod Nazismen under alle dens Former og i alle dens Forklædninger, Kamp for Frihed og Fremgang.

Landsforeningen er i Færd med en stor Lægeundersøgelse af tidligere Tysklandsfanger.

Landsforeningen arbejder paa en dokumentarisk Hvidbog om de tyske Koncentrationslejre.

Landsforeningen arbejder paa at rejse et Mindesmærke for den ukendte Koncentrationslejr fange ved Hellegaandskirken i København.

Landsforeningen virker for humanitær Hjælp til vore udenlandske Kammerater fra Koncentrationslejrene.

Landsforeningen samarbejder med dansk og allieret Politi for at frem-

skaffe Oplysninger om Krigsforbrydere og fremskaffe Vidner til Krigsforbryderprocesser.

Landsforeningen er de politiske Fangers „Sagfører“ over for det offentlige.

Interessante Tal

* Naar man gaar hele Materialet igennem angaaende Tyskernes Deporterter, viser det sig, at der er Tale om 25 Transporter. Man har fra tysk Side skelnet imellem følgende Kategorier: Jøder, Politiske Fanger, Polititjenestemænd, noget man

ka'dte „Berufsverbrecher und asoziale Elementer“, Grænsegendarmer.

Der er Tale om Internering i Koncentrationslejre, Fængsler og Tugthuse. Specificeres Grupperne og Talene, ser Opstillingen saaledes ud:

Dato	Kategori	Deporteret til	Personantal
2.10.43.	Politiske Fanger	Stutthof, ved Danzig	150
2.10.43.	Jøder og følgende Uger	Theresienstadt	472
23.11.43.	Politiske Fanger	Koncentrationslejrene Sachsenhausen (Mænd)	
		Ravensbrück (Kvinder)	31
19.12.43.	Politiske Fanger	Sachsenhausen/Ravensbrück	60
20.1.44.	Politiske Fanger	Sachsenhausen	77
28.6.44.	Politiske Fanger	Tugthuset Dreibergen-Bützow, Mecklenborg-Schwerin	15
2.7.44.	Politiske Fanger	Dreibergen-Bützow	17
8.9.44.	Politiske Fanger	Landesgerichtsgefängnis, Flensborg	13
15.9.44.	Politiske Fanger	Koncentrationslejren Neuengamme, ved Hamborg	196
19.9.44.	Polititjenestemænd	Via Neuengamme til Koncentrationslejren Buchenwald ved Weimar	1981
27.9.44.	Ikke-politiske Fanger	Neuengamme	166
5.10.44.	Grænsegendarmer	Neuengamme	140
5.10.44.	Politiske Fanger	Neuengamme	60
6.10.44.	Ikke-politiske Fanger	Neuengamme	92
20.10.44.	Politiske Fanger	Neuengamme	195
16.11.44.	Ikke-politiske Fanger	Neuengamme	44
29.11.44.	Politiske Fanger	Neuengamme	97
29.11.44.	Ikke-politiske Fanger	Neuengamme	20
13.12.44.	Politiske Fanger	Neuengamme	89
21.12.44.	Politiske Fanger	Neuengamme	122
12.1.45.	Politiske Fanger	Neuengamme	128
12.1.45.	Ikke-politiske Fanger	Neuengamme	99
13.1.45.	Politiske Fanger	Neuengamme	157
16.2.45.	Politiske Fanger	Koncentrationslejren Dachau ved München	252
19.2.45.	Politiske Fanger	Dachau	106
13.3.45.	Politiske Fanger	Neuengamme	8
Enkeltoverførelser af politiske Fanger til Koncentrationslejre, Fængsler og Tugthuse i Tyskland uden at det danske Udenrigsministerium blev underrettet derom af de tyske Myndigheder			1296
Ialt			6083

Gensyn med Neuengamme

Sønderborg Kammeraterne har gennem deres Fangeforening tilrettelagt 8 Rejser, der hver især kan omfatte 30 Deltagere. Man kan tage Kone eller Kæreste med.

Man er ved Grænsen tidligt om Morgenen, kører til Hamborg og Neuengamme og er atter ved Grænsen samme Dag om Aftenen.

Kammerater, der er interesseret i at deltage, bedes sætte sig direkte i Forbindelse med Sønderborg-Foreningens Formand, Sognepræst N. J. Madsen, Sønderborg.

Vi regner med i næste Nummer af Pigtraad at kunne meddele Datoerne for Rejserne samt Priserne for Deltagelse.

Havanna Huset

Hans Mogensen

Cigarer - Cigarillos - Cigaretter - Tobakker
Ryesgade 8, Aarhus, Tlf. 2296

Nørre Allé 26 . Aarhus

Rudy Thomsen

Moderne Herreskræderi

Christian Meyer $\frac{1}{5}$
Aarhus

Glasmagasinet
ROBERT ELBRØND
IMMERVAD 7
TLF. 3945

A. Muchitsch
Pelsvare & Hattemagasin
Vestergade 7 - Telf. 932
AARHUS

Varehuset „Atlas“ $\frac{1}{5}$
Aarhus

Dansk-Svensk Staal $\frac{1}{5}$
»Akadienhjørnet« Borgporten
Aarhus - Telefon 3142

Knud Thorups Vinhandel $\frac{1}{5}$
St. Torv 3, Aarhus, Tlf. 414

Godtfred Jensen
SKIBSREDER

Mindebrogade 2 * Aarhus

Abel

KGL. HOF-BLØMSTERHANDLER
St. Torv 15 . Aarhus

Dybbøldagen
afholdes i Aarhus den
19
APRIL
KØB MÅRKET STØT SAGEN!

Retsopgøret i Norge

Af de 8000 Nordmænd, som efter Maj 1945 blev anklaget for Landsforræderi, venter endnu kun mellem 6000 og 7000 paa deres Dom. Retsopgøret i Norge er saa smaat ved at være forbi, og der er relativ Ro om det, omend man nu i den sidste Ende har oplevet en ret stærk Bevægelse til Fordel for Afskaffelse af Dødsstraf ogsaa ved Landssvigersagerne. Det kan dog siges, at Norge i Hovedsagen har klaret Afregningen med Quislingerne paa en Maade, der gør norsk Retsfølelse Ære og samtidig ikke har været præget af en Hævngerrighed, som Efterverdenen kan komme til at beklage.

Grundlaget for Retsopgøret i Norge har været den bestaaende Retsorden. Man er ikke gaaet udenfor den Straffelovgivning, der var i Kraft, før Tyskerne rykkede ind i Landet. Den nye Lov om Landsforræderi blev lavet saaledes, at ingen kunde dømmes efter den, som ikke ogsaa havde begaaet strafbare Handlinger ifølge den gamle Lov. Tilmed har man i Hovedsagen anvendt forholdsvist lave Fængselsstraffe, saa at man regner med, at der til Nytaar 1949 ikke vil sidde mere end 1300 Nordmænd i Fængsel for Forræderi under Krigen.

Her er nogle Tal fra Udrensningen: 8000 har været anklaget for Forræderi, ca. 2000 er blevet dømt til Frihedsstraf, 25000 fik Bøder og 33000 blev frikendt. I Oktober 1947 sad kun 4400 i Fængsel eller aftjente Strafarbejde for Forræderi.

De fleste af de Dømte er atter gledet ind i Arbejdslivet i Norge, idet der har gjort sig en udbredt Tendens gældende til at lade Forbrydelsen være sonet med Straffen og dermed glemt. I Dag er der kun 250 gamle NS-Medlemmer paa Arbejdsløshedslisterne.

Ifølge den norske Justitsminister Gundersens Udtalelser er det vanskeligst at placere dømte Jurister, Lærere og Præster, idet disse ifølge Loven naturligvis ikke maa faa deres gamle Stillinger tilbage eller paany arbejde i det Dag, de har uddannet sig i.

De efterladte Børn

— Det er jo typiske Krigsbørn. De smaa Polakker har ikke gaaet i Skole i syv Aar; det vil i Almindelighed sige, at de slet ikke har gaaet i Skole, saa de kan hverken læse eller skrive. De rumænske Børn har maattet undvære fem Aars Undervisning, og de ungarske fire Aar, skriver Forfatterinden Esther Noack i en Kronik i Ekstrabladet om Jødernes efterladte Børn. De er samlede i en Børnelandsby paa Cypern. Den har 2000 Indbyggere. — Og hun fortsætter: Til Gengæld har Børnene en Livserfaring, som om de var fyrrer! De fleste har ingen Forældre, eller i hvert Fald har de ikke set dem i alle disse Aar. Deres Lege er højst mærkelige for os Voksne at overvære — de fra Auschwitz og Belsen var vant til at tælle Døde og vædde om Henrettelser. De tegner altid Pigtraad om de Nissehytter, som de nu bor i paa Cypern. Og de har afspærret et Omraade med Pigtraad, stjaalet fra Militæret — for at have et Sted, hvor de kan holde „Ferie"! Formaalet med det er at faa ad libitum fra en mægtig Vandtank, udeñ at de behøver at staa i Kø. De slipper hinanden derind paa Omgang som en Slags Rekreation!

800 Børn til Danmark i Sommer

Indsamlingen den 21. November til Fordel for Nazismens Ofre indbragte ialt 88000 Kr., deraf København 18.013 Kr. Der vil derefter blive indbudt 200 franske Børn, 200 østrigske Børn og 400 polske Børn. Svar paa Indbydelserne er endnu ikke fremkommet.

Til Orientering bringer vi de indsamlede Beløb fra de enkelte Byer (Beløb under 200 Kr. ikke medtaget):

Aabenraa	1323	Maribo	203
Aalborg	1439	Middelfart	730
Aalestrup	421	Nakskov	296
Aarhus	3572	Nyborg	500
Aars	392	Nykøbing F	2448
Assens	573	Nykøbing S	700
Birkerød	381	Næstved	672
Bogense	373	Odense	3513
Brovst	362	Præstø	370
Brønderslev	284	Randers	3650
Esbjerg	3390	Ribe	469
Faaborg	460	Ringkøbing	661
Fredericia	291	Ringsted	300
Frederikshavn	389	Roskilde	948
Frederikssund	241	Rudkøbing	377
Frederiksværk	228	Rødby Havn	420
Glostrup	524	Rødding	300
Glumsø	202	Rønne	1906
Grenaa	783	Silkeborg	1899
Grindsted	279	Sindal	308
Haderslev	1088	Skagen	273
Haslev	875	Skive	980
Helsingø	518	Skærbæk	329
Helsingør	629	Slagelse	1091
Herning	710	Stege	500
Hillerød	425	Svendborg	670
Hjørring	972	Sønderborg	650
Holbæk	567	Taastrup	1110
Holstebro	636	Thisted	1017
Horsens	3954	Tinglev	333
Højer	679	Tønder	1059
Kerteminde	202	Varde	1087
Kolding	1648	Vejen	205
Korsør	579	Vejle	893
Køge	744	Viborg	1406
Lemvig	604	Vordingborg	437
Løgstør	250		

Arbejde søges

Hvem finder job til en tidligere fransk-hollandsk koncentrationslejr fange fra Sachsenhausen, blok 15, Michel Lacor, født den 22. Nov. 1917 i Bergen op Zoom i Holland. M. L. er musiker af profession, hovedinstrument violin, desuden piano, var i et symfoniorkester, Tilburgs Stedelijk Orkester fra 39—41, hvor han flygtede til Frankrig og tilsluttede sig Maquisbevægelsen.

M.L. har studeret i Belgien og vilde gerne fortsætte sine musikstudier i Danmark. Han har nogen kendskab til journalistik som musikkritiker og vilde om muligt gerne have et job i denne retning eller et, hvor han kunde faa brug for sine sprogkundskaber. Taler Engelsk, flydende Fransk, Hollandsk og Tysk. Han har opholdstilladelse samt arbejdstilladelse. Evt. henvendelser til Redaktionen af Pigtraad, Slagelsegade 9, Ø.

19 7 Meller

Jyllandsposten

